Ч. 21. (76). Фрайштадт, дня 20. травня (2. червня) 1917. Рік III.

РОЗВАГА

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ.

ВИДАЄ „ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ІВ. ФРАНКА“
редакцийна секція української таборової орґанізації.

Виходить що тижня в суботу.

Наша часопись виходить виключно засобами полонених Українців, тому всї читачі повинні її по змозї грошево підпирати.

В перші роковини смерти Івана Франка.

Люди, люди я ваш брат,
Я для вас рад жити;
Серця свого кроню рад
Ваше горе змити!

Рік минув, як зійшов на вічний спокій, той, що промовляв такими вогненними словами до свого народа. Іван Франко побачив світ під убогою сільською стріхою батька-кріпака, коваля в 1856. р. в селї Нагуєвичах дрогобицького повіту. Учив ся в декількох нижчих народнїх школах, а тодї віддано його до ґімназії в Дрогобичі.

Вже в нижчих клясах у І. Франка пробуджуєть ся цікавість до свого рідного, він читає українські книжки, вивчує майже на память Кобзаря, збирає сотні народнїх пісень. В старших клясах зачитуєть ся в творах всесвітньої лїтератури, одночасно береть ся за перо і відразу проявляє свій блискучий талант.

По скінченю ґімназії, він 1875. р. йде до львівського університету на фільозофічний факультет.

Іван Франко род. 1856.—† 1916.

В той час уся університетська молодь гуртувала ся навколо органу „Академічний гурток“, що носив характер більше москвофільського напрямку. Безнастанні сварки на різні дрібничкові теми, придирки, за якесь слівце, творили зміст діяльности „Академічного гуртка“. Все важнїще лишалось на боцї, а національна ідея обмежувалась слїпим козаколюбством. Життя було мертве – від усього віяло пусткою.

То ж молодий Франко не знав, що робити, до якого берега причалити. Але якраз на той час він познайомив ся з найбільшим українським ученим М. Драгомановим, який потім мав величезний вплив на його творчий талант. Він розгорнув перед ним широку історію західної цивілїзації, познайомив із соціялїстичним рухом західної Европи, та радив Франкові списувати малюнки з бідолашного сільського життя. І. Франко, зрозумівши свого учителя, зачинає голосити нові ідеї, плямує старий рутенський лад, а понад усе підносить працю для народнього добробуту.

Це був перший голос в Галичинї, поданий в оборону темних народнїх мас, що сполошив верхи галицького суспільства, потряс основами старого життя.

Але незабаром уряд запідозрює Франка в соціялїзмі, настає цїлий ряд переслїдувань, гарештів, 1877. — 80. — 89. р.р., безвинні страждання по тюрмах. Але ще гірше, ще

тяжче було перенести йому засуди свого ж таки громадянства, бо ж відцурала ся його вся інтеліґенція, товариства, в яких він працював, відмовили в кускові насущного хліба, все суспільство дивилось на нього мов на якогось злочинця. Посипали ся докори, але Франко не падав духом, як тільки виходив із вязниці знову брав ся за роботу. Зпід його пера виходили все нові й сильніщі твори, сам стає „камінярем“, що рубає скалу людської тупости, заскорузлости, та прокладає правді путь, із вірою в побіду, в кращу долю свого народа.

Бувало й таке, що йому не було місця серед свого народа і він мусів іти працювати в польських часописях, але і в таких випадках Франко ні на одну хвилину не забував про свій нарід. З кожного слова, що вийшло зпід його пера, з кожної стрічки віє необмежена любов до свого народа. В своїх творах він оспівує всіх тих, що заробляють кусок насущного „в поті чола“. Дитина, жінка, наймит, робітник, старець, гольтіпака, Жид, шахтяр— то його герої, бо ж сам поет, відчувши змалку на собі тягар злиденного життя, міг найтоньче переняти ся потребами того народа, знати його душу, сльози, його страждання.

Скоро галицьке суспільство побачило, що воно помиляло ся, що заподіяло велику кривду Франкові й стало горнутись до нього; його незвичайно великий талант заяснів ще ширше. Не проходив рік, щоб він не поклав в українську літературну скарбницю нової лепти. Крім красного письменства, він переклав сотні творів із чужих мов, писав статті в области найрізніщих питань, та розкидав їх по десятках своїх і чужих газет.

1894. р. здобув ступінь доктора фільософії у Відні, видержав іспит на проф. університету і мав заняти катедру української літератури на львівському університеті, але що мав досить ворогів, то й не заняв цієї посади. 1897. і 8. р.р. кандидує на посла до парляменту, але завдяки чорним духам він провалюєть ся. Цілих 10 років працює в „Літературно Науковім Вістнику“, як редактор, але найбільше поклав праці в Науковім Товаристві імени Шевченка ві Львові. Був ще почесним доктором харківського університету, а перед війною його мали приняти в члени Петербурзької Академії Наук.

Не було такої роботи, до якої Франко не приклав власних рук: він письменник, поет, критик, організатор, аґітатор, перекладчик, редактор, знаменитий історик української літератури, нарешті він талановитий публіцист. Його твори перекладено на німецьку, польську, чеську, російську мову. Невмирущий „Мойсей“, ставить Франка в ряди світових поетів. Він так багато зробив на полі національного відродження України, як ніхто до того часу в Галичині.

Франко у Вільній Україні стане поруч з найбільшими її синами—Шевченком, Драгомановим, Кулішем, а його память жити ме серед українського народа так довго, аж поки світить з неба сонце.

Кость Пархоменко.

Про положення в Росії.

Перегляд договорів між Росією й союзниками і ревізія воєнних цілий.

На порядок дня перед новим російським кабінетом міністрів висуваєть ся справа про перегляд договорів між Росією та її союзниками і про ревізію воєнних цілий.

По донесенням петербурзьких часописий, салдацька рада 38. піхотної дивізії, на зборах своїх винесла резолюцію, в котрій між иньчим каже таке: „Ми бажаємо мира. Ми захищати мемо тільки свободу Росії й надіємо ся, що наше довірря до нового уряду до кінця буде оправданим. Бувше правительство не хотіло нас розуміти. Борючи ся лише за власть, воно не дбало про інтереси вітчини, зраджувало їй. Але вже на далі військо не допустить, щоби пануючі верстви (буржуазія) тяжкими руками своїми гнітили робітничий люд (пролетаріят). Терпіння салдацького не вистане більше на те, щоби перенести ще одну пробу насильства над пролетаріятом. Ми домагаємо ся, щоби наші кінцеві умови мира стали загально відомими і щоби було освітлено всі таємні договори з нашими союзниками“.

Рада робітничих і салдацьких депутатів, більшістю 340 голосів проти 46, постановила домагати ся від правительства, щоби воно оповістило зміст таємних договор в із союзниками що до війни і її завдань.

По пізніщим відомостям, знову виходить, що вже розпочали ся переговори Росії з союзниками про кінцеві цілі війни. Міністер закордонних справ Терещенко звернув ся до правительств союзників із заявою, в якій між иньчим каже, що серед населення Росії панує загальне бажання мира. І хоч думки про окремий мир ніхто не має, але й теперішня програма союзників, що до заборчих завойовницьких стремлінь, з боку Росії підтримувана далі не буде. Тому то Росія домагаєть ся основного перегляду договорів.

До американського міністерства закордонних справ зателеґрафував Терещенко, що відроджена вільна Росія, рівно як і американські Сполучені Держави, відкидає думку про завойовницькі пляни в цій війні. Коли війна буде провадити ся далі, то лише для того, щоби вибороти забезпечення свобідного розвитку націй, загальних свобід і установлення довготрівалого мира. Такі засади, як каже

Терещенко, стрічають загальне одобрення населення вільної Росії, яка від тепер є сама ковалем свого щастя.

Про можливість розриву Росії з союзниками.

Що така можливість передбачаєть ся, і що безпосередньою причиною до розриву можуть стати переговори про ревізію воєнних цілий та опублікування таємних договорів правительства Миколи II. з союзниками Росії,—свідчать ті вістки, які останніми днями все настирливіще доходять до нас то звідси, то звідти.

По донесенням із Петербургу (через Штокгольм), міністер Терещенко відбув із представниками союзних держав довгу нараду, яка мала бурхливий характер. Терещенко розвинув тут погляд російської революцийної демократії на політику ведення війни без анексій і заявив знову, що політика союзників в тому напрямку йде врозріз із політикою теперішньої Росії і не надаєть ся до практичного переведення її в життя. Для полагодження того питання необхідно переглянути договори союзників.

Три дні по тому, представники антанту заявили Терещенкові, що їхні правительства мають на думці скликати конференцію для переговорів із Росією про ролю її в дальшій війні.

Англійський посол між иньчим підніс, що Англія не може припустити, щоби ідея безанексийного мира всіх задовольнила. Така ідея, мовляв, витікає лише з бажання Росії заключити негайно мир. Прихильні Англії часописі роздзвонюють, що переведення в життя тої ідеї з боку Росії, може повести до розриву її з Англією, а такий розрив знову повів би Росію до загибелі. Особливо напирає на те газета Плеханова „Русская Воля", котра, як кажуть, видаєть ся на англійські кошти.

По відомостям через Швайцарію, ненависть Росіян до Англії і Америки, а по части й Японії доходить до найвищого степеня. Останніми днями на російському фронті помічаєть ся збільшення випадків убивання російськими салдатами англійських та японських офіцирів.

Далі маємо ми, хоч і не провірену ще звістку зі Штокгольму, що Англійці вже обсадили Архангельск, а Японці Харбин. Хоч вістка та, кажемо, не провірена і може бути неправдивою, але „нема диму без вогню". Уже той факт, що такі вістки родять ся десь і попадають на сторінки газет всього світа, свідчить про те, що відповідний ґрунт до такого виступу Англії проти Росії витворюєть ся.

Крім того, французькі газети подають чутку, що ширилась поміж членами паризького парляменту, про те, що з Росії чекають якогось важного документа, що має цілковито змінити дотеперішню політику Росії в відношенню до французької републіки.

Це ще один натяк на те, що поміж Росією та її союзниками витворилось сильно напружене становище, яке готове зробити з приятелів ворогів.

Само собою зрозуміло, що, коли поміж Англією та Росією не дійде до порозуміння—а що таке порозуміння буде тяжко осягнути, коли будуть обнародовані тайні договори з бувшим російським царем,—то Англія з союзника стане найбільшим ворогом Росії і вперше голову попильнує знищити всі здобутки великої російської революції, бо їй на тому багато залежить.

Уже тепер маємо відомости, що один із кореспондентів англійської газети „Даіль Експрес", який стоїть близько до англійського посольства в Петербурзі, констатує підготовлення в Росії відповідного ґрунту для привернення реакції, до повороту царя, або установлення диктатури, при чому диктатором наче б то мав стати великий князь Микола Миколаєвич.

Він телеграфує до своєї газети в Льондоні, що в Петербурзі ходять чутки, ніби ґенерали й бувші міністри збирають ся утворити в Москві нове правительство, захопити власть у свої руки й відрізати підвоз предметів поживи до Петербурга. Підкреслює, що становище в Росії є безвиглядно-розпучливе і що Росію може спасти якась сильна, енерґійна особа.

Непорядки в Росії.

Конґрес представників із фронту в Петербурзі постановив довести до загального відома, що заосмотрення армій в предмети поживи і иньче, стоїть гірше, ніж коли.

Із багатьох ґуберній доносять петербурзькому телеграф. аґенству про поширення безладдя, анархії. Зростає число нападів, грабіжів, крадіжок. В Самарі розграблено склад військових припасів; там дійшло до тяжкої крівавої битви на вулицях. В Самарі розбігло ся 500 полонених.

Перше травня.

(В таборі полонених Українців).

Тихий весняний день. У високому блакитному небі ні жадної хмарки. Сонечко привітно світить на землю й ніжно пестить забруднені, замурзані зелено-блиді рослинки, що почали вилазити на поверх. Високі гори одягли ся в весняну свитину з зеленими, бурими й сірими латками.

Всюди починаєть ся життя.

Тільки похмуре тверде каміння заховує мовчазний спокій і байдуже дивить ся на молоду весну, що легенько, як тонконога сарна, ходить по горах, лісах, долинах, сходить в ярюги, заглядає в найтемніщі нетрі і дзвінким голосом читає благодатний розказ усім земним істотам, закликуючи проснути ся, скинути зимові кайдани та повернути до кращого, повного і свобідного життя.

З новою буйною силою все прагне до чогось високого, цілого, все намагаєть ся як скорше зглядити страшні сліди оставлені лютою зимою на пошарпаній землі.

Глибока долина, замкнена зі всіх боків високими горами, вкриваєть ся тоненьким, прозорим, зеленим оксамитом. Веселі гірські струмочки з піснею весни безжурно бренять по камінчиках, тягнучи кудись далеко, далеко, без почину і краю синювату стрічку води.

Серед зеленого оксамиту білою плямою розліг ся табор полонених. Підслїпуваті бараки розчиненими вікнами і дверима з жадобою втягають у свою затхлу середину пахуче весняне повітря. Чорні дахи, місцями поновлені смолою, вилискують ся проти сонця, розпускаючи смоляний запах.

В таборі спокійно. Велика скількість мешканців виїхала на весняні роботи. По пустих доріжках часом пройде, заклавши руки назад і звісивши голову на груди, засмучений полонений, або сяде лицем до сонця й, поглядаючи кудись у простір

В Фінляндії знову заворушення. Ширять ся грабіжі, а в звязку з тим арешти. Переїзд до Фінляндії з Петербургу цивільним особам заборонений. Пропускають лише дипльоматичних курєрів. Причина невідома. Пограничні офіцири пояснюють заборону наказом із Петербургу.

Змагання до мира.

Крім поданих вище вісток про домагання мира в Росії, маємо ще зазначити тут про резолюцію конгресу українських студентів у Київі, що складав ся з представників університетів: київського, одеського, харківського, нижегородського, томського, дорпатського й петербурзького. Постановлено організувати широку агітацію поміж демократією всіх воюючих держав за негайним закінченням війни і почином мирових переговорів.

О. К.

Одно із наших завдань по війні.

Війна находить ся в останній фазі свого перебігу і вже не далеко той час, коли ми повернемо до дому на вільну рідну Україну.

І перед нами, як українською нацією, котра тільки підчас цієї війни скинула з себе віковічні пута царської імперіялістичної деспотії, стануть великі завдання: удержати й закріпити за народом всї дотеперішні здобутки революції й, не спиняючись, змагати дальше в напрямі відродження нашого народа у всіх галузях культурно-національного й економічного життя.

В першу чергу ми мусимо подбати про поширення освіти в рідній мові, як в школї, так і поза школою, бо тільки освіта може вивести наш нарід із тої пітьми і злиднів, в яких він до цього часу пробуває. Окрім того ми мусимо також піднести й матеріяльний добробут нашого народа, бо тільки в таких умовах можливий успішний духовний розвиток його.

Але як це все зробити?

Ми знаємо, що ті школи, які відкривати ме уряд, не в силї будуть задовольнити вимогам нашого суспільства, тому що в тих школах мати муть змогу вчити ся тільки дїти, а нам треба освітити досить ширші маси нашого суспільства. А тому в цїи цїли прийдеть ся самому громадянству закладати по селах і містах недїльні школи, просвіти, читальнї, театри і т. и. суспільно-просвітні інституції. Само собою розумієть ся, що для цього потрібні будуть перш усього матеріяльні засоби. І перед нами встає питання: як це все можна здійснити з найменьчим обтяженням для нашої кишенї, а тим більше після цієї війни, коли ми і без того будем обтяжені на довгий час великим тягарем всіляких державних податків? Відповідь на це може буди тільки одна: ми мусимо по всїх селах і містах заснувати кооперативні спілки по всїх галузях нашого економічного життя; як то: споживчі, ремісничі, сільсько-господарські, кредитові і т. ин.

І тим самим, перебираючи провід економічного життя, ми задержимо в своїх руках і всї ті зиски, які до цього часу йшли в руки всіляких приватних підприємців і посередників. Ці зиски ми можемо обертати на загально-просвітні цїли нашого народа.

Таким чином, закладаючи різні кооперативні спілки, товариства, гуртом можемо досягти того, чого один чоловік не може досягти, як наприклад: збудувати цукроварню, заснувати народнїй банк, закласти школу, видавати ґазету і т. ин.

Осягнувши головну цїль нашого завдання— винайдення матеріяльних засобів для ширення освіти між народом,—ми крім цього осягнем і другі не меньче важні цїли, а саме: ми дамо споживачам продукти далеко кращої якости і по дешевшій цїнї, як ті, що купують ся на ринку в посередників; поставимо нашого робітника в кращі умовини соціяльного життя; освободимо його од експлоатації посередника і взагалї піднесемо матеріяльний добробут нашого народа.

Наскільки зрозуміли вагу цієї організації другі народи і як вона розвинулась у них, найкраще показують хочби оцї числа: В Англії в 1900. роцї було 1464 кооперативних спілки з 1,827,653 членами з готівкою в 23.103.729 фун. штерлїнгів*) і резервовим фондом в 1.666.279 фун. штерлїнгів. Оборот за 1900. рік всїх кооперативних спілок

тихенько сам собі наспівує: „Стоїть гора високая, а під горою гай“.

Ось уже й сонечко почало хилитись над захід. Вже повернули команди робітників, що працювали поза табором. І вже, здавало ся, що все лагодилось до відпочинку.

Аж нараз майнули в повітрі два червоні і один жовто-блакитний прапори, показалась купка полонених. Десь на серединї табору озвалась таборова орхестра, прямуючи під прапори. Все ніби ожило. Зі всїх закутин із поспіхом посунули люди з червоними стрічками коло кашкетів і на грудях.

Сьогоднї полонені обходять велике світове свято, свято робочого народа. На невеличкому майданї, зібралась величезна товпа і зі співом: „Сміло, други“! величавим походом рушила до чайного бараку.

Похід росте й простора саля ледви вміщає в собі тисячну товпу.

— Спокій!... Спокій, товариші!..—і присадкуватий добродїй із суворо спущеними до низу рижими вусами вже стоїть на столї.

— Товариші!—почав добродїй.—Сьогоднї велике свято, свято єднання робітників усього світа. Свято, що родить в наболїлих серцях працюючої маси велику надію на краще будуче!..—і т. д. і т. д.

Скінчив добродїй. Буря оплесків і голосні слова „Славно! Славно“! вихопились із тисячі грудий.

— Спокій! Товариші, спокій!—і тужна мельодія: „Хмари зловісні нависли над нами“... наповнила салю.

Із чайнї, в супроводї орхестри, похід рушив до загального бараку.

Знову спів, знову гримнула орхестра й відразу все мовкне. Знову на трибунї промовець.

— Товариші! День 1-го мая—це день братання народів. По всїх закутках землї мають сьогоднї червоні прапори, відбувають ся віча, тисячі промовців говорять про братерство народів. А рівночасно там на фронтах, котрі не знати де починають ся й кінчають ся, гремлять гармати, тріщать карабіни та машинові кріси і всї цї знаряди морду

*) 1 фунт штерлїнгів на російські гроші 9 р. 50 к.

виносив 77.276.868 фунтів штерлінгів, а зиск— 8.573.800 фун. штер.

Великий поступ кооперація зробила також і в других державах, як наприклад: в Німеччині, Австрії, Данії.

Що до розвитку кооперації в нас до цього часу на Україні, то, знаючи, як царський уряд дусив усякі прояви громадської самодіяльности, нам не трудно буде угадати й те, як він відносив ся до кооперативного руху. Так по законам царської бюрократичної власти кооперативні спілки ніби то дозволялись, але з таким обмеженим кругом діяльности, що ця могутня народня організація зводилась майже ні нащо, а тому вона невідогравала тої ролі в життю нашого народа, яку вона по своїй ідеї повинна відограти. Так напр., поодинокі кооперативні спілки дозволялись, але лучитись у повітові, губернські, краєві союзи заборонялось,—заборонялось також кооперативним спілкам займатись справами культурно-просвітного і політичного характеру. Підчас же цієї війни дійшло до того, що царський уряд всяку діяльність кооперативних спілок просто тероризував.

Коли ж упали пута царської бюрократичної власти й український нарід почув свої руки свобідними, то зараз же негайно розпочав широку діяльність у кооперативних спілках на всіх полях культурно - національного, економічного і політичного життя, чому найкращим доказом служать ті вісти, котри надходять до нас зі всіх кінців України.

І нам по повороті до дому треба тільки подати їм свої руки, щоб разом ще ширше розвинути цю могутню народню організацію і тим піднести, як духовний так і матеріяльний стан нашого народа.

О. Харко.

Пісня відродження.

(На мотив „Задзвонимо разом браття"—муз Воробкевича).

1.

Гей, устанем, друзі, разом
І вперед, вперед підем—
Між Карпатами й Кавказом
Правду й Волю заведем!

Встанем, підем і добудем
Все, що ворог захопив;
В вільнім краї рівні будем
Без панів і без рабів.

Нехай світ увесь пізнає,
Що ми вільні й будем жить,
Що ніхто вже не здолає
Нашу волю задушить!

2.

Праця й сила—запорука,
Що край рідний розцвіте,—
Тільки праця з царства муки
В царство щастя поведе!

То ж—до праці! Час не гаймо,
Кожна хвиля дорога;
Краю рідного не даймо
На поталу ворогам!

Кликнем клич могутній вільно
З міліонів уст зараз:
„Україна—нероздільна
Від Карпат і по Кавказ"!

3.

Україно! Краю рідний!
То ж прийшов великий час:
Вже лунає клич побідний
Від Карпат і по Кавказ!

Україно! Твої діти
Вільні йдуть—не в кайданах,
Засівають волі квіти
На відроджених ланах.

Україно! Рідний краю!
То ж минає час страждань:
Синьо-жовтий прапор має
На шляху нових завдань!

О. Кобець.

немов гукають одним хором: „Брехня!.. Немає братерства народів, є тільки чоловік-звір". Вже 70 літ минуло, як великий учитель робочого народу Карло Маркс кинув клич: „Пролетарі всіх країв єднайте ся"! Від того часу виписано вже цілі гори літератури про братерство, повстало десятки тисячів робітничих організацій, по парляментах засіло сотні соціялістичних послів. Та нараз прийшла світова хуртовина й народи неначе збожеволіли. Запаморочені „патріотичною" дурійкою, обманені агентами буржуазних кляс, вони кинули ся люто на себе й отсе вже третій рік ллють ся кров ріками. Мимоволі виринає питання—чи ідея братерства народів не є абсурдом? Ні, Товариші! -ідея ця гарна й здорова, тільки люди ще не доросли до неї, не зрозуміли її як слід, дають себе обманювати. Коли Ви мали йти на війну, то Вам казали, що для Росії потрібна Галичина, Константинополь. І Ви повірили цьому. Та Вас обманули. Бо тепер, коли в Росії прийшов народ до слова, то він заявив, що йому не треба чужих земель, не треба Константинополя, не треба утиску одного народа другим. Тільки на рівноправности та повній політичній свободі всіх народів може бути збудоване трівке братерство народів. Це затямте собі добре, Товариші. По повороті в Росію вам доведеть ся багато чути про братерство. Памятайте, що правдиве братерство може голосити тільки той, хто признає всім народам Росії право на повну політичну волю. Всяке иньче братерство—брехня, хто б не голосив його чи він буде називати ся Мілюков, чи Плеханов. Хай живе братерство народів!.. Хай живе Вільна Україна!..

Буря оплесків і голосні вигуки: „Хай живе, Хай живе", були відповідю на промову.

Ще—„Сміло други"! ще—„Хмари зловісні нависли над нами"... й нараз у вечірніх сумерках тихо попливли долиною ніжні згуки сигнального ріжка.

Наступав час спокою й нарід, виносячи з собою слова національного гимну: „Ще не вмерла Україна", розійшов ся по бараках.

Дмитро Гаркуша.

Вісти з України.

Правительство для України. На зїздї представників салдатів із України принято внесення з домаганням самостійного правительства для України й призначення окремого українського міністра при урядї в Петроградї.

Конференція української соц.-дем. партії. Дня 4. квітня в Київі відкрила ся конференція української соціял-демократичної роб. партії під проводом В. Винниченка. Із звітів та рефератів, поданих делеґатами, виявило ся, що в Петербурзї 60 військових частий находять ся під виключним упливом української соціял-демократії. Від тих частий у Радї робітничих та салдацких депутатів є 60 українських делеґатів. Конференція приняла ряд ухвал і резолюцій; признала, що національно-територяльна автономія України є тепер найпекучіщою потребою; що здійснення автономії України повинно виходити з ініціятиви самого народа, себто, щоо устрій був цїлком демократичний. Конференція висказала довірря до нового правительства, але вважає необхідною контролю зі сторони соціял-демократії в цїлях змушення його до проведення в життя демократичних засад. Що до російських соц.-дем., то конференція йде спільно з ними в тім разї, як вони признають національні змагання української соц.-дем. рб. партії.

Конференція признала, що для успішного переведення виборів до Установчого Зібрання соц.-дем. партія може входити в бльоки з иньчими народніми партіями, які визнають національну програму укр. соц.-демокр. раб. партії.

Далї конференція признала необхідним скликати негайно всеукраїнський територіяльний зїзд представників усїх націй що заселюють Україну,

Що до війни, то конференція постановила домагати ся від правительства:

1) почати мирові переговори через представників міжнародного пролетаріяту в тім числї й українського та з близькою їх участю в обговорюванню умов порозуміння;

2) домагати ся від союзних держав відмовлення від анексій та відшкодовань, щоб облекшити мирові переговори;

3) опублїкувати всї договори, заключені з союзниками царським правительством.

Одночасно закликує Укр.-соц. дем. раб. партія всї народи Росії стати в обороні нового ладу, як проти зовнїшнього ворога революції, так і проти внутрішнього.

Що до аґрарного питання, то партія поручає центральному комітетові партії обговорити справу й подати на найближчому партийному зїздї.

Нарештї Укр соц.-дем. роб. партія признала можливим, щоб її члени займали адмінїстративні посади, дїяльність яких опирає ся на революційних масах.

Український селянський зїзд. На українськім селянськім зїздї ухвалено такі резолюції: В кожнім селї на Українї вибирає ся комітет Українського селянського Союза, Сїльські комітети вибирають представників до повітового комітету. Перед загально українським селянським зїздом, який відбудеть ся в маю повинна бути скликана нарада представників повітових комітетів. Представниками на всеукраїнський зїзд можуть бути вибрані навіть особи, які находять ся на фронтї. Зїзд постановив для тих осіб виєднати дозвіл від армії прибути на зїзд.

Нарештї зїзд ухвалив негайно предложити правительству заборонити продаж і заставу земель, а також усякі иньчі земельні умови. Крім того домагає ся заборонити продаж лїсів і багацтв, що в землї, а також, щоб всї умови продажі землї, фабрик і заводів заключені до 2. марта с. р. правительство признало не дїйсними.

Вісти з цїлого світа.

Проти окремого мира. Зїзд селянських заступників одноголосно виніс постанову, що знаний досї під іменем узброєнного мира, старий стан мусить згинути і через те, що дїйсний і справедливий мир може бути лише національним, відкидає зїзд всяку думку про окремий мир. Постанова закінчує ся покликом до всїх селян, що є в армії, переняти ся засадами вільної дисципліни й боронити революцийну Росію до краю.

Ґенерал Драгоміров, командант північного фронту, прибув до Риги й тут промовляв до делеґатів із фронту. Він сказав, що окремий мир є неможливий, що гідру нїмецького мілїтаризму треба розторощити, щоб таким чином запевнити здобуті свободи в Росії.

Реорґанїзація армії. Петроградське телеґрафічне аґенство подає приказ мінїстра війни Керенського. В приказї говорить ся, що всї салдацькі права, вироблені на підставі 2. параґрафу заяви тимчасового правительства з дня 20. березня, ввійшли в силу. Приказ обіймає 18 параґрафів, між котрими найважнїщі ті, що укріпляють свободу салдат; до неї належать права союзів, свобода совісти і свобода полїтичних поглядів, а також право поза службою носити цивільні одяги. Параґраф 12-й відкидає, обовязкове віддання воєнної чести. В параґрафі 14-му зазначує ся, що жадна воєнна особа не може бути покарана без вироку судового, тільки підчас воєнних дїлань лишає ся командантам право вживати найсуворіщих мір навіть і оружної сили, як його підчинені не хочуть слухати його приказів.

Брешко-Брешковська за війною. Брешко-Брешковська, яку називають бабунею російської революції, прибула до Симферополя. Вона промовляла до військ, які її зустріли. В своїй промові вона між иньчим сказала: „В порозумінню з союзниками мусимо ми зробити офензиву проти військ імператора Вільгельма. Ми мусимо показати світові, що революцийна армія при необхідности зможе побідити і є в станї підперти стремлїння народів до свободи. Промова зробила на війська незвичайно глибоке враження.

До чуток про заняття Архангельска й Харбина. В ґазетах була появила ся чутка, що Анґлїйцї обсадили Архангельск, а Японцї Харбин. Тепер російське правительство через петроградське телеґрафічне аґенство спростовує цю вістку:— вона неправдива.

Державно-правна незалежність Фінляндії. Анґлїйські ґазети доносять, що фінський сенат великою більшістю свого складу проголосив державно-правну незалежність Фінляндії. В Петроградї надіють ся, що це революційне становище досї вірного Росії сенату є тимчасове й скоро мине.

Скрутне фінансове положення. Мінїстер фінансів Шінґарьов зробив доклад у Воронїжі про фінансовий стан держави. По викладї заявили салдати, що вони зрікають ся підвисшення платнї й

зараз же йдуть на фронт. Всї присутнї приняли резолюцію, якою висловлено необхідність негайного наложення податків на заможні кляси, виплати податків і залеглостий (недоїмок), а також піддержки оголошеної недавно вільної позички.

Відкриття парлямента в Австрії. Майже три роки не збирав ся австрийський парлямент. Нарештї 30. травня він зібрав ся. Президентом вибрано Ґроса. 31. травня цїсар Карло приймав послів парлямента й давав присягу на вірність конституції.

Пляни Анґлії на продовження війни. Із Ротердама повідомляють, що після поголосок на льондонській біржі, в освідомлених кругах говорять про можливе продовження війни. Треба дати час Росії завести господарчий і воєнний порядок, а Америці поставити на весну мілїонову армію. В цих кругах думають, що було б похибкою, коли б анґлїйська начальна команда бажала здобути побіду ще в цім лїтї цїною анґлїйської крови. Замісць прискорення рішення буде лїпше з обновленою Росією й узброєнною Америкою здобути тріумфальну побіду. Надїють ся також утягнути в війну ще одну або дві невтральні держави.

Воєнні цїли Японії. Петроградське телеґрафічне аґентство доносить із Токіо: японська преса висловлює ся проти мира без анексій, о скільки це тичеть ся до Далекого Сходу, бо Японія в жаднім разї не має наміру віддати Нїмцям кольонії в Китаю та південному морі.

Штокгольмська конференція. Голяндсько-сканцинавський комітет інтернаціоналїстів одержав оттаку телеґраму: Орґанїзацийний комітет російської соціял-демократичної партії шле свій привіт усїм соціялїстичним партіям невтральних країв, які підняли ініціятиву для скликання інтернаціональної соціялїстичної конференції в Штокгольмі. Ми готові приняти участь в конференції й енерґічно провадити роботу аж до осягнення успіху. Комітет просить Вас передати як найшвидче оцей заклик до всїх соціялїстичних партій:

Найпекучіща задача моменту є скликання інтернаціональної соціялїстичної конференції, на які мусять бути представники від усїх соціялїстичних партий меньчостий і більшостий. Ця конференція мусить виробити соціялїстичну мирову проґраму, а також і плян для здійснення цього соціялїстичного мира. Для осягнення цїєї цїли просить Вас орґанїзацийний комітет поробити потрібні кроки, щоб усї партії були заступлені на конференції під вищеназваними умовами.

Участь французьких соціялїстів у штокгольмській конференції. На зібранню французьких соціялїстів принято внесення, що французькі представники соціял-демократів візьмуть участь у штокгольмській конференції.

Приступлення Америки до антанту. Британське окреме посольство закінчило свою місію до Злучених Держав і покинуло Америку. На нарадах із правительством Злучених Держав обговорювали британські представники головним чином участь Америки в бльокаді центральних держав. В цїй справі наступила між обома державами згода. Як результат конференції має бути спільна акція закупна матеріялів, однакові цїни на матеріяли для всїх союзників. Злучені Держави прискорюють будову кораблїв, а сконфісковані нїмецькі кораблї віддають Франції, Італії й Росії. Пороблено умови, що всї держави займають спільно потрібні їм для перевозу матеріялів кораблї і спільно їх уживають, щоб таким чином перешкоджати торговлї неприятеля й уреґулювати средства поживи. Обговорювано пляни Вільзона, що до союза народів, але не принято до того жадних рішень. Опозиція Росії проти мира з анексіями й відшкодованнями не стоїть у противенстві з домаганнями союзників, бо всї предложені зміни збудовані на національних принципах і віддачі втрачених провінцій до попереднього звязку державного. Що до подїлу Австро-Угорщини, принято таку згоду: незалежність Чехії, віддача Семигороду Румунії, Боснії й Герцоґовіни Сербії, а Трієсту й областий Трієнту Італії. Обі держави (Анґлія й Злуч. Держави) повинні переконати Росію в тім, що переведення цїєї проґрами вимагає світовий мир. З другого боку вдало ся Бальфурові представити трудности утворення цїлковито незалежної Польщі, так що президент Вільзон погодив ся на залежність її до певної міри від Росії.

Світова війна.

(Від 27. травня по 2. червня).

Італїйський фронт. Бої над Сочею провадили ся зі страшною силою, особливо коло Аміано. Деякі висоти переходили по кілька разів із рук у руки. Але останнїми днями бої ослабли. З початку офензиви над Сочею дотепер узято в полон 13.000 Італїйців.

Французький фронт. Місцями артилєрийні бої, місцями невеликі напади, Французів.

На російсько-румунському фронтї спокійно.

На иньчих фронтах також не стало ся нїчого нового.

Таборова хроніка.

Віча. Дня 22. травня в загальному бараці відбуло ся таборове віче. Тов. О. дав звідомлення з подій в Росії, а саме: про зміну в кабінетї мінїстрів, в склад котрого ввійшло, 5 соціялїстів. Далї застановив ся над загальним положенням в Росії і сконстатував, що вона находить ся в досить скрутнім становищі, завдяки натискам Анґлії в справі дальшого ведення війни.

Переходячи далї до продовження дискусії в справі шкільництва, тов. О. запрошує в цїй справі забирати слово. Слова нїхто не забирає і він виголошує далї реферат про значіння преси і книжки в життю народів. Зазначивши, яку велику ролю грає преса, як засіб освіти, виховання громадянства і шириння національної свідомости; яку велику ролю грає преса, як знаряд в боротьбі між полїтичними партіями, а також чим вона стає для народа, коли находить ся в руках буржуазії. Він робить висновки, що тільки преса, виплекана самим народом і в тій мові якою він говорить, являєть ся справжнїм чинником його освіти, громадського виховання і взагалї заступником його інтересів.

Дня 25. травня, було продовження реферата про пресу. Перед початком тов. І. відчитав дещо з російської ґазети „Русская Воля“, що вийшла вже місяць після вибуху революції.

Потім тов О. продовжує далї свій реферат про значіння преси в життю народів. Застановившись в цей вечір довше на буржуазній пресї й освітивши зі всїх боків її дїяльність неприхильну для народа, а також шкідливий її вплив на маси народнї, він закінчує і констатує, як важно кожному народові, а зокрема нашому, мати свою народню пресу, цю могутню зброю в боротьбі з буржуазією. За пізнїм часом дискусію над цїєю справою відложено до будучого вівтірка.

Перші збори „Січі". В неділю 27. травня в 7. годині вечером в загальному бараці відбули ся перші Загальні Збори Т-ва „Січ". Після вибору голови і секретаря зборів, стали обговорювати справу статута цього Т-ва. Вибрано комісію, яка б виробила проєкт статута.

Потім забрав слово тов. М., вияснив значіння і ціль закладання „Січий" тут у таборі. Далі пояснив взагалі завдання цієї так важної в нашім життю орґанізації, котра ставить собі метою відповідне фізичне виховання молодіжі, суспільно-просьвітну роботу між народом і взагалі всю ту діяльність, котра витікає із потреб нашого суспільного життя, як то: подача помочі підчас стихійних бід, як пожари, повінь і иньш., а також охорона життя і інтересів нашого народа од посягань кого б то не було.

Після зборів продовжувалась далі запись товаришів в члени „Січі". До цього часу вписалось уже до 200.

Загальні Збори української спілкової чайні „Власна Поміч". У суботу 26. травня відбули ся загальні збори української спілкової чайні „Власна Поміч".

Порядок дня був такий: 1) звідомлення управи й ревізийної комісії; 2) вибір нової управи й ревізийної комісії; 3) розділ зиску; 4) вільні внесення. Звідомлення управи й ревізийної комісії по короткій дискусії принято до відома.

Вибрано нову управу й ревізийну комісію.

Зиск чайні за двомісячний період в сумі 2353 к. 96 с., ухвалено, згідно виробленого проєку управою і ревізийною комісією, на такі цілі:

На фонд убогих і хорих	463 к. 96 с.
„ „ будови памятника	390 „ — „
Жидівській орґанізації	105 „ — „
На літературу для робітничих команд . .	200 „ — „
На виплату довгу С. В. У.	300 „ — „
На цілі українських таборових орґанізацій .	895 „ — „
	2353 к. 96 с.

На цьому збори закрито.

ДОПИСИ З РОБІТ.

Подільський семінарист.

У неділю вранці на вільних роботах зібрало ся в місті ґурток наших полонених. Я, як недавно приїхав на роботу, став із своїми земляками теж недалеко від них. Коли це йде один пан—я й недумав, що він полонений: чоботи на ньому вичищені блещать, штани й піджак нові, на лівій руці рукавичка, а другу рукавичку держить у правій руці ненадіту, вуса поголені, а на голові якась кепка. Підходить він до тієї ґрупи і забалакав по московськи.

— Ну как дела землячкі? Что новінькаво?

Нас дуже це здивувало. Підійшли й ми ближче. Ті відповіли йому:—Як бачите, не чули й не знаєм нічого.

— А я сєводня слихал новінку, но оно для вас навєрно противноє?

— Та чого? Що ж там таке, що воно для нас таке противне, а для вас гарне?

— А, для меня очень хорошоє, потому что я Росєю-Матушку люблю, а ви, Українци, єйо ненавідітє.

— Але все ж, що там таке?

— Да вот что. Русская армія разбіла германскую пятідесятітисячную армію вдребезгі: всє обози забралі і даже самиє найбольшіє трі пушкі. Двє пушкі разряділіі самі, а одну не сумєлі, требовалі інженєров. Кромє таво, забралі много снарядов, тяжолих орудій, которих одін снаряд стоїт 500 тисяч рублєй.

— Ну, та чого ж воно для нас противне? Аж ні трошки воно для нас не противне. Нам однаково, аби скоріще мир. А Росію ми любим, а тільки ми не любим її порядків. А Україну ми любим найпаче тому, що ми в ній живемо і ми є її сини.

— А на чертєй мнє здалась ваша Україна?! Мнє достаточно моєво образованія, я могу прожіть і без вашей України.

Один із товаришів і каже:

— Чи й не образований!.. Ви думаєте, що як ви унтер-офіцир, так і образований?

Один із моїх товаришів і питає:

— А якої ви ґубернії?

— Падольськой.

— А повіту?

— Каково повєту? Я нє розумєю.

— Ну нехай уєзда.

— Б-го.

— Я теж подільський.

— А, землячок, здоров бил!

— Здорові були. Я думав, що ви якийнебудь Німець, або що— на руського зовсім не схожі. Ви мабуть в Росії якесь образовання получили.

— Да, да, окончив 4 класа семінарії до воєнной служби. Потом пошол на службу, меня цар-батюшка виучіл фершалом. І мнє сейчас, как кончіт ся война, только жіть да за царя-батюшку бога молїть.

— Ну, землячок, а батько та мати є?

— Да єсть.

— А земля є?

— Нєту.

— А де ж вони живуть?

— В економії—отєц воловнїком, а мать птїцеводством занїмаєт ся. Получают хорошоє жалованьє: отец 8 руб., а мать 6 руб., а кромє тово 3 фунта сала і ґарнєц пшона... І на что їм земля, на что мнє Україна? Я єйо розговора совсєм не понїмаю

Земляк питає:

— А батько та мати як балакають?

— Тоже чортовой хахлацкой необразованой мовой, я тєпєр їх разговора совсєм не понїмаю.

— А скільки ж ви жили з ними?

Я... я жіл до пятнадцаті лєт.

— Ви ж мабуть теж бикам хвости крутили в економії?

— Да, пріходілось всєго, но тєпєр нє буду. Бог даст мір, то вєрнусь к своєму царю-батюшкє, то ваканцій сколько хотїш—любую вибірай: могу бить псаломщіком і фершалом.

— Ну то добре вам, господин фершал, що ви такі щасливі, а як я образовання не маю ніякого землї теж нема, та знову після війни йти на тих буржуїв робити?

— Ну, а как ви хотїтє? Їм так Бог дал, чтоби ви работалї їм.

— А чого ж менї Бог не дав?

— А разве всєм бить такімі щаслївцамі как оні? Тогда і работать нєкому било б.

— Та то правда. Бач ви образований та ще й не один раз. Пройшли 4 кляси семінарії і на службі вивчились хвершалом..

— А ви нє слушайтє етїх дураков Українцев.

— Та ви землячок, як бачу і чую, що ті два три слова сказані дуже гарні, а ви скільки не балакаєте, та все чорт батька зна що.

— Та что, разве і ви Українець?

— Та я такий: як бачу, що щось підхоже, тому і я вірю.

— Ну так ви оставайтєсь здєсь, а я пойду дальше.

Земляк відповів:—Ідїть собі з Богом, а ми останемось тут.

П.

Із друкарні „Союза визволення України" у фрайштадтському таборі.